

Motion till riksdagen

1989/90:L16

av Ulla Orring m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:89 om ny konsumentköplag

Regeringen lägger i propositionen fram en ny konsumentköplag som ersätter den nuvarande från 1973. Den nya konsumentköplagen innebär en kraftig förstärkning av konsumenternas rätt. Denna förstärkning medför självfallet en motsvarande försämring för säljarna som dessa sannolikt försöker kompensera sig för ekonomiskt. En dylik kompensation innebär att kostnaderna övervältras på konsumentkollektivet som helhet. Vissa av de kostnader som i dag kan drabba en enskild konsument kommer efter den nya lagens genomförande att belasta en större grupp vilket vi anser är rimligt.

I några fall – skadeståndsskyldighetens omfattning och avbeställningsrätten – innebär regeringens förslag att säljarnas osäkerhet om vilka kostnader de kan påföras för en såld vara ökar kraftigt. Förslagen kan innebära alltför stora försämringar för konsumentkollektivet som inte uppvägs av de förbättringar som sker för den enskilde. Genom att en säljare inte på förhand kan beräkna vilka kostnader han kan tvingas utge, kommer han sannolikt att gardera sig genom stora prispåslag och krav på allehanda förskott och depositioner. Varje osäkerhet i en marknadsekonomi har ett pris.

Sakrättsligt skydd

Regeringen väljer att nu inte lägga fram något förslag till förändringar av det sakrättsliga skyddet vid konsumentköp. I samband med tidigare riksdagsbehandling har det rätt politisk enighet om att de nuvarande sakrättsliga reglerna många gånger är mycket oförmånliga för konsumenter. Vid köp där konsumenten av någon anledning låter varan kvarbli hos säljaren riskerar köparen att förlora pengar om säljaren skulle hamna på obestånd.

Riksdagen har varit enig om att detta är otillfredsställande men det har funnits olika uppfattningar om hur man bäst åstadkommer ett bättre skydd. Folkpartiet anser inte att traditionsprincipen (dvs. krav på besittningsövergång) skall ersättas av avtalsprincipen. Detta är en alltför långtgående förändring av de svenska rättsreglerna som kan få oöverblickbara konsekvenser. Inte heller tror vi på ett utbrett registreringsförfarande efter modell från båtbyggnadsförskottslagen för att uppnå sakrättsligt skydd. Detta vore att konstruera ett alltför krångligt och otypligt system.

Vi vill i stället upprepa vår tidigare ståndpunkt att ersätta den nuvarande lösöreköpsförordningen med en mer tidsenlig och för köparen användbar

reglering. Det primära är att uppnå ett tillfredsställande skydd som är enkelt att tillämpa utan att traditionsprincipen frångås som huvudregel. Rege- ringen bör därför låta utreda frågan med den inriktning som vi förepråkar. Konsumenternas nuvarande skydd är alltför bristfälligt.

Mot. 1989/90
L16

Skadeståndsskyldighetens omfattning

Regeringsförslaget innebär långtgående förändringar till konsumenternas fördel vad gäller skadeståndsskyldighetens omfattning. Säljaren skall inte kunna friskriva sig från skadeståndsansvar och detta skall utvidgas till att omfatta inte bara köparens utgifter utan också inkomstförlust, prisskillnad för täckningsköp och "annan förlust".

Som vi framfört ovan innebär varje skadeståndsmöjlighet en osäkerhetsfaktor för säljaren som han prismässigt försöker skydda sig mot. En omsorgsfull säljare torde i och för sig vid fel och dröjsmål från hans sida kunna överblicka en köpares direkta utgifter och kostnaderna för täckningsköp. Däremot torde det vara betydligt svårare att förutse vilka kostnader en säljare kan åsamkas för att täcka köparens inkomstförlust och "andra förluster". Detta senare begrepp är för övrigt oacceptabelt vagt definierat i propositionen. Enligt föredraganden skall ersättningens storlek bestämmas efter en "skönsmässig bedömning" och det överlämnas till rättstillämpningen att avgöra vilka fall som skall omfattas av begreppet "annan förlust".

Allt talar för att skadeståndsskyldigheten för inkomstförluster och andra förluster medför att säljare på förhand kraftigt höjer priserna för att gardera sig mot oväntade utgifter. En sådan prishöjning gagnar inte konsumenterna som kollektiv. Vi menar därför att sådana skadeståndsansättningar måste vara möjliga att avtala bort för en säljare. Det måste vara den enskilde konsumenten som väljer om han vill betala ett högre pris och därigenom "helförsäkra" sig eller betala ett lägre pris och därigenom ta vissa risker. Skadeståndsskyldighetens omfattning kommer då att bli ett avtalsvillkor bland andra som säljaren får konkurrera med på marknaden.

Vi föreslår således att skadeståndsskyldigheten för inkomstförluster och andra förluster görs dispositiva.

Avbeställningsrätten

Propositionen föreslår att en generell rätt för konsumenten att avbeställa en köpt vara innan den levererats införs.

En sådan regel skulle bryta den grundläggande civilrättsliga principen att ingångna avtal skall hållas. Effekten av en sådan avbeställningsrätt skulle enligt vår mening uppmuntra till oöverlagda köp från vilka konsumenten enkelt kan dra sig ur. Detta medför ökade kostnader för säljarna. Sannolikt skulle ett sådant system framtvunga krav på stora handpenningar eller säkerheter vid köp av dyra varor som köps på beställning såsom bilar, båtar, småhus, möbler m.m. De konsumenterna som inte utan vidare kan ordna fram förskottsmedel eller som inte är beredda att ta upp lån halvårsvis före leverans av varan, kommer då att missgynnas. Den ersättningsrätt som föreslås kopplad till avbeställningen förefaller mycket komplicerad att tillämpa och kommer sannolikt att ge upphov till åtskilliga tvister.

Vi tror därför att avbeställningsrätten, som i och för sig säkert skulle avstyra ett och annat felköp, har alltför negativa konsekvenser för alla de välöversvägda köp som sker. Det stora flertalet kapitalvaruköp är sannolikt väl planerade. Om dessa skulle göras ännu dyrare eller krångligare genom avbeställningsrätten torde fler konsumenter missgynnas än de som skulle dra fördel av systemet. Remissinstanserna har också varit mycket negativa till denna regel. Det kan t.ex. noteras att Konsumentvägledarnas förening varnar för att det är svårt att förutse de negativa konsekvenserna för konsument och handlare.

Ett av föredragandens argument för att införa avbeställningssystemet är att sådana bestämmelser finns i konsumenttjänstlagen och i förslaget till ny köplag. Dessa båda lagar är dock inte jämförbara med den nu aktuella propositionen. Köplagens avbeställningsrätt är mycket begränsad och går dessutom att avtala bort. Konsumenttjänstlagen omfattar främst tjänster på varor som konsumenten redan äger och som denne lämnar till näringsidkaren för att få tjänsten utförd. En avbeställd tv-reparation kan emellertid inte jämföras med att avbeställa en bil eller båt som tillverkaren specialanpassat för konsumenten. Det vore orimligt att en näringsidkare skall kunna kräva att få slutföra en reparation på en vara som tillhör kunden. I konsumenttjänstfallet kan dessutom näringsidkaren hålla inne tv:n som säkerhet för sina nedlagda kostnader. Vid avbeställning av en icke levererad vara krävs i stället att kunden tvingas att lämna säkerheter på sätt vi redogjort för ovan.

Föredraganden anger i propositionen att tendensen i butikshandeln går mot att generellt medge öppet köp. Om handeln gör bedömningen att detta är ett tänkbart förfarande även vid beställningsköp vore detta en utmärkt konsumentpolitisk åtgärd. Ett sådant system bygger ju på ett frivilligt åtagande av säljaren efter en sedvanlig kostnads/intäktsanalys. Vi anser det inte uteslutet att konsumentköplagen, i stället för en regel om avbeställningsrätt, skall ha en regel om öppet köp efter mönster i den nuvarande köplagen. En sådan regel skulle vara dispositiv och utgöra ett konkurrensmedel bland andra. Inget hindrar ju heller en säljare från att tillämpa avbeställningsrätt som ett avtalsvillkor utan att det regleras i lag.

Mot bakgrund av det anförda avvisar vi således regeringens förslag om avbeställningsrätt.

Anspråk mot näringsidkare i tidigare led

Vi anser det utmärkt att konsumenten skall kunna vända sig till bakre säljled om köparens avtalspart inte kan nås eller är på obestånd. Enligt propositionen kan köparen vända sig till vem som helst i tidigare led. Vi menar dock att det är rimligt att de bakre säljledens ansvar följer något slags turordning. Av rättssäkerhetsskäl är det önskvärt att näringsidkarens ansvar görs så förutsägbart som möjligt. Enligt vår mening är det därför en rimlig ordning att konsumentens rätt att vända sig till tidigare led följer varans gång i motsatt riktning. I första hand bör därför köparen vända sig till säljarens avtalspart, dvs. närmast föregående näringsidkare. Om inte heller denne kan nås eller är på obestånd skall konsumenten kunna göra gällande sina anspråk gentemot den därpå följande näringsidkaren osv.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sakrättsligt skydd,
2. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att skadeståndsskyldigheten vid säljarens dröjsmål eller vid fel i varan görs dispositiv såvitt gäller köparens inkomstförlust eller annan förlust,
3. att riksdagen avslår förslaget om avbeställningsrätt,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler för öppet köp,
5. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att anspråk mot tidigare säljled i första hand skall riktas mot näst föregående näringsidkare och därefter i turordning mot dem som tagit befattning med varan enligt vad i motionen anförts.

Stockholm den 20 mars 1990

Ulla Orring (fp)

Bengt Harding Olson (fp)

Lola Björkquist (fp)

Barbro Sandberg (fp)

